

Pojmy, teorie, osobnosti – vše, co se může objevit v závěrečném testu (Základy psychologie, 2013)

dokument je postupně aktualizovaný podle postupu přednášek (poslední aktualizace 19.11.2013)

úvod do psychologie

pojmy: psychologie odborná/vědecká a psychologie laická; psychologie práce (organizace a řízení), klinická psychologie, poradenská psychologie, školní psychologie, dopravní psychologie, psychoterapie, koučink/coaching; vztah k oborům: etologie, etnologie, neurologie, matematika/kybernetika, ekonomie, sociologie, psychiatrie, filozofie; psychologie jako pomáhající profese, syndrom vyhoření a jeho prevence; sebepoznání, supervize; projekce; asociační experiment; psychoanalýza

osobnosti: Sigmund Freud, Erich Fromm, Carl Gustav Jung

K syndromu vyhoření a problematice pomáhajících profesí také rozhovor s C. Höschlem na Leonardu Plus:

http://hledani.rozhlas.cz/iradio/?defaultNavigation=+generic2%3A%5E%22Plus%22%24&query=&from=&to=&porad=101064x_Leonardo+Plus (pořad z 31.8. 2013)

dále také (nepovinně) kniha „Nebezpečí moci v pomáhajících profesích“ – viz syllabus

základní psychologické směry a jejich historický vývoj

pojmy: asocianismus, asociační zákony (styčnosti v prostoru, v čase, blízkosti, kontrastu, ...); gestaltismus (tvarová psychologie), gestalt zákony – figura/pozadí; behaviorismus, paradigma S-R, podmiňování, primární a sekundární podnět; neobehaviorismus, paradigma S-O-R, kognitivní mapy; kognitivní psychologie, kognitivní obrát, procesy vzestupné (datově řízené) a sestupné (pojmově řízené), informační paradigma, počítačová metafora, architektura kognitivního systému

osobnosti: D. Hume, J.S.Mill, K. Koffka, M. Wertheimer, W. Köhler, J.B. Watson, E.C. Tolman, I.P. Pavlov

Literatura: Atkinsonová a kol. (vydání z r. 2012) – s. 24-36 (historické základy psychologie a její hlavní směry)

vnímání

pojmy: vnímání, čítí, sítnice, obraz na sítnici, zraková dráha, zraková kůra; iluze, klamy, pareidolie, Rorschachův test; náповědi zrakového vnímání monokulární – lineární perspektiva, gradient textury, atmosférická perspektiva, stínování, interpozice (překryv), pohyb, obvyklá velikost; konstantnost vnímání velikosti; náповědi zrakového vnímání binokulární, stereoskopické vidění, binokulární paralaxa; nevědomé vnímání (Helmholtz); okohybné svaly, sakadické pohyby, fixace; eye-tracking; tyčinky, čípky, konstantnost vnímání barvy, negativní paobrazy

teorie: konstruktivistické výklady vnímání, přímé výklady vnímání, ekologická teorie J. Gibsona

osobnosti: H. von Helmholtz, H. Rorschach, J. Gibson

Literatura: Eysenck, Keane (42-51; 73-80); Atkinsonová (187-188; 197-199; 210-213; 549-551)

kognitivní psychologie jako experimentální věda – priming, prime, cílová úloha, sémantický priming

video na Youtube „psychological priming“:

<http://www.youtube.com/watch?v=HRAKt0GakJM>

stránka s kognitivně psychologickými demonstracemi

<http://www.brainbugs.org/demos.html>

paměť

pojmy: explicitní, implicitní, sémantická, epizodická, autobiografická, deklarativní, nedeklarativní paměť; sensorická, echoická, krátkodobá, dlouhodobá paměť; pracovní paměť, fonologický okruh, vizuálně-prostorový náčrtník; zapomínání - vytěsnění, interference (proaktivní, retroaktivní), amnézie (retrogradní, anterogradní); křivka zapomínání (Ebbinghaus); paměť a demence; paměť a posttraumatická stresová porucha (PTSD); kognitivní trénink; vliv různých faktorů na zapamatování a vybavení: kontext, emoce, opakování, organizace materiálu, počet elementů/štěpů, seberefrenční efekt, efekt Zeigernikové, vliv představitosti (mnemotechnika, Eidetická představitost); vliv pozice v zapamatovaném materiálu; organizace autobiografické paměti, flashbulb vzpomínky, problematika očitých svědků, kognitivní interview; druhy učení: senzitivace, habituace, vtiskávání (imprinting), primární a sekundární podmiňování, klasické a operantní (instrumentální) podmiňování; pojmové učení; sociální učení

autoři: H. Ebbinghaus, G.A. Miller, I.P. Pavlov, K. Lorenz, B. Skinner, A. Bandura

Literatura: Eysenck, Keane (186-190; 266-286); Atkinsonová (321-323; 326; 330-331; 336-346; 362-367; 282-285; 292-294; 302-304)

teorie sociálního učení:

<http://www.youtube.com/watch?v=zerCK0IRjp8>

mentální reprezentace

pojmy: reprezentace vnější a mentální; reprezentace analogová a propoziční a jejich vlastnosti; kognitivní úspornost vs. kognitivní informativnost

literatura: Eysenck, Keane (297-302; 309-310; 342-352; 354-356)

myšlení

pojmy: indukce, dedukce, myšlení a imaginace (analogové), myšlení jazykové (propoziční); konvergentní a divergentní myšlení; kognitivní typy (verbálně analytický vs. vizuálně analogový; závislost vs. nezávislost na poli); heuristika (heuristika dostupnosti), chyby v usuzování (chyba poměrného základu), stereotypy

autoři: A. Tversky, D. Kahneman

myšlení a řeč

pojmy: syntax, sémantika, Sapir-Whorfova hypotéza lingvistické relativity; teorie univerzálnosti vnímání barev (Berlin a Kay); jazyk jako socio-kulturní fenomén, případy vlčích dětí; vnější řeč a vnitřní řeč, simultánnost myšlení, sukcesivnost řeči, vnitřní řeč a snění (Vygotskij)

teorie vztahu myšlení a řeči (Vygotskij); Sapir-Whorfova hypotéza lingvistické relativity; teorie univerzálnosti vnímání barev (Berlin a Kay)

autoři: L. Vygotskij, E. Sapir, B.L. Whorf; B. Berlin, P. Kay

literatura: Atkinsonová (392, 414-415), teorii Vygotského najdete v Encyklopedii nejvýznamnějších psychologů; Eysenck a Keane (355-356)

emoce

pojmy: specifika emocí – aspekt hodnocení, orientování, tělesné zakotvení; emoce jako následek tělesných/fyziologických reakcí; emoce jako následek kognitivního hodnocení (např. ruminace, „černé myšlení“ u deprese); evolucionistický přístup ke zkoumání emocí, emoce a výrazy tváře; psychosomatická onemocnění

teorie: James-Langova teorie emocí; teorie R. Plutchika

motivace

pojmy: motiv, pud, potřeba, incentiva; pohled na motivaci lidského jednání z hlediska psychanalýzy, behaviorizmu, humanistické psychologie; hierarchie potřeb (A. Maslow), deficitní potřeby a existenciální potřeby (metapotřeby); potřeba hledání smyslu a logoterapie (V.E. Frankl)

autoři: A. Maslow, V. E. Frankl, S. Freud

inteligence

pojmy: inteligence jako kognitivní schopnost, sociální a emoční inteligence, verbální a neverbální inteligence, fluidní a krystalická inteligence, teorie g-faktoru; testování inteligence, kulturně férové testy

autoři: R. Cattell, Ch. Spearman